

Asia: VN/14933/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan kausityölakia muutettavaksi, jotta luonnontuotteiden keruu voidaan lisätä lain soveltamisalaan muuttamalla valtioneuvoston kausityöasetusta.

Luonnonmarjojen kerääjien työsuhteisuus on pitkään odotettu edistysaskel. Työsuhteisuus siirtää yrittäjäriskin työnantajalle ja tuo kerääjät työlainsäädännön sekä Teollisuusliiton ja Maaseudun Työnantajaliiton solmiman, yleissitovan maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen piiriin. Yleisesti ottaen on myös kannatettavaa, että marja-alan yritykset asetetaan samaan asemaan muiden alkutuotannon kausityöntekijöiden kanssa.

Teollisuusliitto kannattaa luonnontuotteiden keruun sisällyttämistä jatkossa kausityölain soveltamisalaan. Kyseessä on selkeästi kausiluontoinen työ ja kausityöntekijästatus on työntekijälle tarvittavan kausityöluvan osalta taloudellisesti edullisempi ratkaisu kuin työntekijän oleskeluluvalla toimiminen.

Maatalousala on työperäisen hyväksikäytön osalta riskiala ja luonnonmarjankeruussa on esiintynyt kestämaton määrä hyväksikäyttöä. Työntekijästatus ei itsessään estä työperäistä hyväksikäyttöä tai ihmiskauppaa. Kerääjien pääsääntöinen työsuhteisuus helpottaisi kuitenkin hyväksikäyttöön puuttumista työlainsäädännön ja työehtosopimuksen selkeän sääntelyn ansiosta. Vaarana tosin on, etteivät väärinkäytökset tule koskaan ilmi. Teollisuusliitto on huolissaan lupa- ja tarkastusviranomaisten rajallisista resursseista.

On hyvä, ettei kausityölakia sovelleta lähettämiseen eikä luonnonmarjojen keruuta siten voida toteuttaa ulkomailla toimivan yrityksen Suomeen lähettämien kerääjien toimesta. Tämän voidaan katsoa olevan suojaava tekijä työperäisen hyväksikäytön suhteen. Teollisuusliitto on kuitenkin huolissaan luonnonmarjankeruun ympärille mahdollisesti syntyvien vuokratyöjärjestelyjen kestävydestä.

Kolmansista maista saapuvat kerääjät ovat usein kielitaidottomia, vähäisissä määrin tietoisia työehdoista ja valtavan elintasokuilun vuoksi joskus jopa valmiita luopumaan omista oikeuksistaan. On ensiarvoisen tärkeää, että Suomessa kaikki työsuhteessa olevat työskentelevät samoilla ehdoilla. Vastuu työehtojen noudattamisesta on työnantajalla, mutta viranomaisten tulee aktiivisesti edesauttaa sitä, että kausityöhön saapuvalla työntekijällä on jo ennen maahantuloa hänen ymmärtämällään kielellä tietoa alakohtaisista työehdoista sekä oikeudesta järjestäytyä ja hakea tarvittaessa apua. Teollisuusliitto tekee mielellään yhteistyötä työehtoihin liittyvässä tiedottamisessa.

Erytisenä huolenaiheena Teollisuusliitto näkee korkeat kustannukset, joita mantereen yli matkaaville työntekijöille kertyy, sekä yritysten rekrytoinnissa ja työn organisoinnissa apunaan käyttämät koordinaattorit. Lyhyeksi ajaksi matalapalkka-alalle työllistyminen ei lähtökohtaisesti ole kannattavaa korkeiden matkakustannusten, työhön tarvittavan lupamaksun sekä sellaisten työnantajan järjestämien majoitus- ja ateriakustannusten osalta, joihin ei itse pysty käytännössä vaikuttamaan. Välikäsinä toimivat koordinaattorit saattavat välittää työntekijöille virheellistä tietoa työsuhteeseen liittyen tai perivät työntekijöiltä laittomia työnvälitysmaksuja. Vaikka kerääjien oikeusasema parantuisi työsuhteen myötä, eivät esimerkiksi Thaimaasta saakka matkustavien työntekijöiden käteen jäävät ansiot kulujen jälkeen välttämättä edelleenkaan ole suhteessa tehtyyn työmäärään verrattuna. On myös kohtuutonta, että työtä joutuu tekemään lähtökohtaisessa velkasuhteessa kotimaassaan tai työnantajaan Suomessa.

Lopuksi esitämme huomion hallituksen esityksen sisältämästä epätarkkuudesta maaseutuelinkeinojen työehtosopimuksen osalta. Alan vähimmäispalkka satokaudella 2024 on 9,61 €/h. Esityksen laskelmassa on huomioitu vähimmäispalkka ammattitaitolisineen (9,99 €/h), jonka määrittely ei ole pakollista lyhyessä työsuhteessa. Hallituksen esityksen laskelmassa on myös todettu, että keskimääräisen kerääjän ansiot laskisivat kausityöhön siirryttäessä. Teollisuusliitto painottaa, että työnantaja ja työntekijä voivat aina sopia työehtosopimuksen vähimmäispalkkaa korkeammasta ansiosta. Työehtosopimus, työsuhteisuus tai kausityöstatus ei itsessään laske ansioita, vaan palkkataso riippuu työnantajan palkanmaksuhalusta ja -kyvystä.

Koikkalainen Mikko
Teollisuusliitto ry.